KYSY & KESKUSTELE:
OLESKELULUPAA ODOTTAVAN SOSIAALITURVA SUOMESSA

Rinnallasi -projekti järjesti 17.9.2020 keskustelutilaisuuden, jonka alustivat

Helsingin kaupungin paperittomien sosiaalityöntekijät

Pinja Hyppönen ja Emmi Karppinen.

MITÄ TARKOITTAA PAPERITTOMUUS?

- "Paperiton" ei ole varsinaisesti juridinen termi eikä muutenkaan yksiselitteinen.
- Ryhmään paperittomat tai sen kaltaisessa asemassa olevat kuuluu erilaisia ihmisiä kielteisen päätöksen saaneista turvapaikanhakijoista ihmisiin, joilla on riittämätön vakuutusturva tai heidät on jätetty oman maansa sosiaaliturvan ulkopuolelle kuten ns. liikkuva väestö.
- Paperittoman asemaan voi joutua Suomessa, vaikka olisi toisen EU-maan oleskelulupa.

SUOMESSA OLESKELEVALLE KUULUVAT OIKEUDET

- Kiireellistä hoitoa terveydenhuollossa saa Suomessa jokainen täysin oleskelustatuksesta riippumatta.
- Helsingissä ja muutamissa muissa kaupungeissa on lisäksi tehty poliittiset päätökset välttämättömien terveyspalveluiden tarjoamisesta paperittomille, mikä antaa laajemmat oikeudet kuin vain kiireellinen hoito.
- Myös kiireellistä ja välttämätöntä sosiaalihuoltoa järjestetään sitä tarvitseville.

SUOMESSA OLESKELEVALLE KUULUVAT OIKEUDET

- Helsingissä ja Espoossa keskitetyt paperittomien palvelut.
- Oikeus kelan ja/tai sosiaalitoimen myöntämään kiireelliseen ja välttämättömään toimeentulotukeen.
- Tämä tarkoittaa maksusitoutumuksia ruokaan, bussilippua, pientä määrää käteistä sekä ohjausta hätämajoitukseen.
- Lapsiperheille järjestetään pysyvämpi asuminen kuin hätämajoitus.
- Muualla pääsääntöisesti Kela tekee päätökset viimesijaisesta toimeentulotuesta.

SUOMESSA OLESKELEVALLE KUULUVAT OIKEUDET

Nämä oikeudet perustuvat Suomen perustuslakiin, jonka mukaan ”jokaiselle, joka ei pysty hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.”

MUUTOS OIKEUKSIIN OLESKELULUVAN SAAMISEN JÄLKEEN

- Tietyt etuudet saa vasta oleskeluluvan myötä.
- Näitä ovat ns. ensisijaiset etuudet, kuten työmarkkinatuki, vanhempainraha tai vammaisetuudet.
- Näihin voi liittyä myös odotusaikoja jopa oleskeluluvan saamisen jälkeen.

KOTIKUNTAAN REKISTERÖINTI DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTOSSA

- Oleskelulupaa odottavilla kahden kulttuurin perheen jäsenillä on mahdollisuus hakea rekisteröintiä kotikuntaan Digi- ja väestötietovirastosta.
- Kun on Suomen kansalaisen perheen jäsen, ja pysyvä osoite Suomessa, voi henkilö hakea kotikuntamerkintää. (kotikuntalaki)
- Jos on kotikunta, mutta ei oleskelulupaa, voi saada terveydenhuollon palveluja kuten muutkin kuntalaiset.

VAKINAISEN MAASSA OLESKELUN MERKITYS

- Jos ihmisellä on Suomessa perhesiteitä, sen perusteella haettu oleskelulupaa ja kotikuntamerkintä, hänen oleskelunsa voidaan katsoa vakinaiseksi.
- Tällä perusteella henkilö voi olla oikeutettu Kelasta haettavaan perustoimeentulotukeen.
- Jos aiemmin saadun oleskeluluvan perusteet ovat hävinneet, esimerkiksi työsuhde tai perheside on purkautunut, lupaa ei ole uusittu tai oleskelulupa on peruttu, voidaan henkilö katsoa vakinaisesti Suomessa oleskelevaksi ilman oleskelulupaakin.

MUUTAMIA NYRKKISÄÄNTÖJÄ

- On tärkeää aina kysyä ja asioida oman vastuuviranomaisen luona, olipa tämä kunnan tai vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijä tai joku muu. Oma yksilöllinen tilanne on sosiaaliturvakysymyksissä aina ratkaiseva.
- Niiden, joilla on Suomessa perheenjäseniä ja tarvetta sosiaalihuollon palveluille, kannattaa asioida nimenomaan perheenä. Sosiaalityöntekijän on tärkeä tietää koko perheen tilanne, jotta oikeanlaisia palveluja saadaan järjestettyä.

HYÖDYLLISIÄ LINKKEJÄ

- Kelan kansainvälinen keskus: puhelinpalvelu 020 634 0200 (ulkomailta +358 20 634 0200) s-posti: inter.helsinki@kela.fi
- Kelan toimeentulotukiohje: https://www.kela.fi/toimeentulotuki
- Kelan etuuksien ratkaisuohjeet: https://www.kela.fi/kelan-etuusohjeet_ohjeet-etuuksittain